

Loimaan kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma

Sivistyslautakunta 15.6.2023

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	3
2. ARVIO OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARPEESTA JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT OPISKELUHUOLTOPALVELUT.....	4
3. OPISKELUHUOLLON TOTEUTTAMINEN	5
3.1. Opiskeluhoitoryhmät ja ryhmien toiminta.....	5
3.2. Toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi.....	6
3.3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi/yksilökohtainen opiskeluhoolto	8
4. YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN OPPILAIDEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ SEKÄ KOULUSSA TYÖSKENTELEVIEN JA MUIDEN OPPILAIDEN HYVINVOINTIA TUKEVIEN TAHOJEN KANSSA.....	10
4.1. Yhteistyö koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamisessa	10
4.2. Oppilaiden osallistuminen yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen sekä esi- ja perusopetusyksikön toiminnan kehittämiseen	10
4.3. Huoltajien ja esiopetus- ja perusopetusyksiköiden välinen yhteistyö	11
4.4. Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa	11
4.5. Yhteistyö nuorisopalvelujen kanssa	11
4.6. Lasten ja nuorten monialainen työryhmä	12
4.7. Poliisin kanssa tehtävä yhteistyö.....	12
4.8. Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille	12
5.KOULU- JA OPPIMISYMPÄRISTÖN TERVEELLISYYS JA TURVALLISUUS SEKÄ KOULUYHTEISÖN HYVINVOINTI	12
5.1.Yhteistyö ja suunnitelmat koulu- ja oppimisympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi.....	12
5.2.Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	13
5.3. Kriisisuunnitelma	19
6. OPISKELUHUOLTOTYÖN ARVIOINTI, SEURANTA JA KEHITTÄMINEN	23
7. OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN LAATIMINEN, HYVÄKSYMISEN JA PÄIVITTÄMINEN	23

1. JOHDANTO

Perusopetuksen oppilailla on oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen sekä opiskeluhooltoon. Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) tarkoituksena on:

1. Edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä.
2. Edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä.
3. Turvata varhainen tuki sitä tarvitseville.
4. Turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhoitopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu.
5. Vahvistaa opiskeluhoollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus laissa säädetyn mukaiseen yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon. Opiskeluhoiltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Monialainen yhteistyö on opiskeluhoillossa keskeistä. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhoillossa.

Opiskeluhoiltotyötä ohjaavia periaatteita ovat:

- monialainen yhteistyö, yhteisöllisyys ja moniammatillisuus
- luottamuksellisuus
- opiskelijan ja huoltajan kunnioittaminen sekä osallisuuden tukeminen
- opiskeluhoillon tarpeen oikea-aikainen tunnistaminen
- opiskeluhoillon riittävä saatavuus
- uusien toiminta- ja ratkaisumallien kehittäminen

Opiskeluhoillon tavoitteita ja tehtäviä ovat:

- hyvinvointia tukevan oppilaitosyhteisön ja oppimisympäristön kehittäminen, seuraaminen ja arvioiminen
- yhteisöllisen toimintatavan kehittäminen ja vahvistaminen edistämällä opiskelijan ja huoltajan sekä muiden mahdollisten toimijoiden osallisuutta oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä
- myönteisen vuorovaikutuksen ja keskinäisen huolenpidon ilmapiirin edistäminen sekä tarvittaessa ongelmiin puuttuminen
- terveen ja turvallisen oppimis- ja kasvuympäristön ylläpitäminen ja kehittäminen

- toimenpiteet ja vastuunjako ongelma- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja hoitamiseksi
- opiskelijan yksilölliseen kasvuun, kehitykseen ja terveyteen liittyvien tarpeiden huomioon ottaminen oppilaitoksen arjessa
- kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain
- yhteistyön kehittäminen ja vuorovaikutuksellisen jatkumon muodostaminen esiopetuksesta perusopetukseen ja sitä kautta toisen asteen koulutukseen

Tässä suunnitelmassa kuvataan Loimaan kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhuollon järjestäminen. Suunnitelman lisäksi opiskeluhuollon toteuttamista ja toimintaa ohjaavat esi- ja perusopetuksen lukuvuosisuunnitelmaan liittyvät opiskeluhoitoa koskevat kuvaukset. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja alueen kuntien yhteistyönä laadittava alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma ohjaa työskentelyä osaltaan. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki ja muut lait on saatavilla ajantasaisina osoitteessa www.finlex.fi.

2. ARVIO OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARPEESTA JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT OPISKELUHUOLTOPALVELUT

Opiskeluhuollon kokonaisuus tarvitsee toimiakseen selkeän johtamis- ja ohjausjärjestelmän. Se edellyttää yhteistyötä laajasti eri tasoilla ja vaatii riittävän sekä osaavan henkilökunnan, joka on perehtynyt opiskeluhuollon toimintaa ohjaaviin periaatteisiin, tavoitteisiin, toimintamalleihin ja arviointimenetelmiin. Lisäksi opiskeluhuollon kehittäminen vaatii lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvän tiedon keräämistä, seuranta, arviointia ja hyödyntämistä.

Loimaan kaupungissa opiskeluhuollon johtamis- ja ohjausjärjestelmän muodostavat opiskeluhuollon ohjausryhmä ja yksikkökohtaiset opiskeluhoitoryhmät (ryhmät on tarkemmin esitelty luvussa 3). Opiskeluhuollon ohjausryhmä tekee keväällä arvion opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista seuraavaa lukuvuotta varten. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta tukee yksikön käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhoitotyöhön sekä opiskeluhuollon yhteistyöhön.

Arviossa otetaan huomioon opiskeluhuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja opiskeluhuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään muun muassa lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa, opiskelijoilta ja huoltajilta sekä opetus- ja opiskeluhoitohenkilöstöltä saatavaa tietoa. Lisäksi arviossa otetaan huomioon erityisen ja tehostetun tuen oppilaat.

Esiopetusta järjestetään Loimaalla 12 varhaiskasvatusyksikössä ja perusopetusta kahdeksassa koulussa. Valmistavaa opetusta järjestetään tarvittaessa Hirvikosken yhtenäiskoulussa ja Keskuskoululla. Oppilaita esiopetuksessa on noin 140 ja perusopetuksessa noin 1 400. Valmistavassa opetuksessa olevien oppilaiden määrä vaihtelee merkittävästi vuosittain.

Loimaan kaupunki järjestää opiskeluhoitopalvelut yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa. Opiskeluhoillon kuraattori- ja psykologipalvelujen sekä opiskeluterveydenhuollon lääkäri- ja terveydenhoitajapalvelujen järjestämisestä vastaa hyvinvointialue. Opiskeluhoitohenkilöstö työskentelee yhteistyössä esi- ja perusopetuksen henkilöstön kanssa, ja kuuluu osana opiskeluhoillon ryhmiin.

Opiskeluhoitohenkilöstön resurssin kohdentuminen esi- ja perusopetuksen yksiköihin on kuvattu oheisessa taulukossa: (tiedot lisätään myöhemmin)

Varhaiskasvatusyksikkö/ Koulu	Oppilasmäärä	Arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta/hyv	Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

3. OPISKELUHOULLON TOTEUTTAMINEN

3.1. Opiskeluhoitoryhmät ja ryhmien toiminta

Alueellinen opiskeluhoillon yhteistyöryhmä

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella toimii alueellinen opiskeluhoillon yhteistyöryhmä, jonka toimintaa hyvinvointialue koordinoi.

Opiskeluhoillon ohjausryhmä

Opiskeluhoillon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoillon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.

Ryhmän kokoonpano on seuraava:

- sivistysjohtaja (pj.)
- varhaiskasvatusjohtaja
- päiväkodinjohtaja
- rehtori
- V-S:n hyvinvointialueen edustajat (kuraattori-, psykologi-, kouluterveydenhuoltopalvelut)

Tarvittaessa ryhmän puheenjohtaja voi kutsua kokouksiin myös muita asiantuntijoita.

Yksikkökohtainen opiskeluhoitoryhmä (yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä)

Ryhmä vastaa yksikön opiskeluhoillon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttaminen ja kehittäminen. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lu-

kuvuodessa. Sitä johtaa rehtori/ päiväkodinjohtaja. Ryhmän tarkempi kokoonpano määritellään luku- vuosisuunnitelmassa. Tarvittaessa ryhmän puheenjohtaja voi kutsua kokouksiin myös muita asiantuntijoita.

Monialainen asiantuntijaryhmä

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokooa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Oppilas sekä tilanteen mukaan huoltaja tai muu laillinen edustaja osallistuvat ryhmän kokouksiin. Asian käsittely ryhmässä perustuu oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan tai muun laillisen edustajan suostumukseen.

Ryhmässä käydyn keskustelun lisäksi ryhmään kuuluvat ammattilaiset voivat tarvittaessa käydä keskinäistä konsultaatiota sekä vaihtaa käsiteltävänä olevan asian hoitamisessa välttämättömiä tietoja sallassapitovelvoitteiden estämättä. Keskinäisistä konsultaatioista ja keskusteluista tehdään asianmukaiset kirjaukset opiskeluhuoltokertomukseen sekä tarvittavin osin myös keskusteluihin osallistuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten omiin potilas- ja asiakaskertomuksiin.

3.2. Toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Opiskeluhuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Esteettömyydellä viitataan niin fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen kuin kulttuuriseenkin esteettömyyteen, joka tarkoittaa erilaisuuden hyväksymistä, ja mahdollistaa jokaisen osallisuuden ja yhteisöön kuulumisen kokemuksen. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten kanssa. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä opiskeluhuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa.

Opiskeluhuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihteyttä ja sisäistä järjestystä. Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Koulu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvaluutta koskevat toimintatavat.

Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat. Kaikkien kouluissa oppilaiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä oppilaiden ja oppilaitos yhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitos yhteisön hyvinvoinnista.

Toiminnan painopiste on ongelmien ennaltaehkäisyssä ja varhaisessa puuttumisessa sekä koulu yhteisön tukemisessa yhteisessä työssä oppilaiden hyväksi. Yhteisölliseen opiskeluhooltoon kuuluu myös yksikön toimintakyvystä huolehtiminen ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa.

Perustan yhteisöllisen opiskeluhoillon kehittämiseksi muodostaa tieto koulu yhteisön ja ympäristön tilasta ja tarpeista sekä oppilaiden terveydestä ja hyvinvoinnista. Tietoa saadaan mm. erilaisista tarkastuksista ja kyselyistä. Myös oppilailta ja huoltajilta kerätään tietoa oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvoinnista.

Yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmä tehtäviä ovat mm.

- Vastata yksikön opiskeluhoillon suunnittelusta, ohjauksesta, arvioinnista ja kehittämisestä
- Vastata opiskeluhoitosuunnitelman yksikkökohtaisten osioiden laadinnasta opiskeluhoillon ohjausryhmän ohjeiden mukaan
- Suunnittelee, miten oppilaiden ja yhteisön hyvinvointiin liittyvien kyselyjen sekä laajojen terveystarkastusten yhteenvetoja käsitellään
- Suunnittelee, miten kotien kasvatustyötä tuetaan sekä koulun ja kodin yhteistyötä vahvistetaan
- Käsittelee nivelvaiheyhteistyökumppaneiden kanssa yhteistyöhön liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä
- Opiskelu ympäristön terveellisyteen ja turvallisuuteen sekä yhteisön hyvinvointiin liittyvien tarkastusten tulosten läpikäynti ja tarvittavien toimenpiteiden laadinta

Perusopetuksen oppilaiden poissaoloihin puuttumisen mallit on kuvattu osana perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Perusopetuksen oppilaiden poissaoloihin puuttumisen mallia noudatetaan soveltuvin osin myös esiopetuksessa ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa.

Tupakointi on kielletty kaikkien esi- ja perusopetusta antavien yksiköiden sisä- ja ulkotiloissa (Tupakkalaki 74 §).

Jokaisella on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön koulussa (Perusopetuslaki 628/98). Tavoitteena on turvata kaikkien koulu yhteisön jäsenten oikeus ympäristöön, jossa ei esiinny riskiä päihteiden tarjontaan ja, jossa ei työskennellä päihteiden vaikutuksen alaisena. Tavoitteena on myös mahdollisimman varhain tunnistaa yksittäinen päihteiden kanssa ongelmiin joutunut lapsi tai nuori sekä puuttumaan tarkoituksenmukaisin keinoin hänen elämäntilanteeseensa.

Oppilaille annetaan tietoa päihteiden vaaroista. Tupakoinnin, alkoholin ja päihteiden käyttöön liittyviä terveydellisiä ja muita haittatekijöitä käsitellään oppilaan koulu aikana ikäkauden huomioon ottaen usean eri oppiaineen puitteissa. Henkilökuntaa tulee kouluttaa tunnistamaan päihteiden käyttäjät. Terveystoiminta toimii yhteistyössä koulun kanssa. Tarvittaessa pidetään oppitunteja, järjestetään teemapäiviä sekä välitetään ulkopuolisia luennoitsijoita oppilaille ja vanhempainiltoihin.

3.3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi/yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtainen opiskeluhoolto tarjoaa oppilaiden tarvitsemaa tukea. Palvelujen piiriin hakeutuminen voi tapahtua opiskelijan, huoltajan, opettajan tai muun henkilön aloitteesta ja palvelut suunnitellaan oppilaan lähtökohdat huomioon ottaen. Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon kuuluvat kouluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoollon psykiatrisen sairaanhoitajan, kuraattorin ja psykologin palvelut sekä yksittäistä oppilasta koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittely oppilaan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu oppilaan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, huoltajan suostumukseen. Suostumus pyydetään kirjallisena etukäteen tai ensimmäisen kokouksen yhteydessä. Oppilaan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voi hänen asiansa käsittelyyn osallistua lisäksi tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ennen suostumuksen antamista varmistetaan, että oppilas, huoltaja tai muu laillinen edustaja on saanut tarvittavat tiedot etukäteen monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaperiaatteista sekä ryhmän jäsenten oikeudesta ilmaista toisilleen myös asian hoitamisen kannalta välttämättömiksi katsomansa salassa pidettävät tiedot ja oikeudesta konsultoida muita asiantuntijoita.

Oppilaalla on yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa itsenäinen asema ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilas voi kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajaansa osallistumasta opiskeluhooltoaan koskevan asian käsittelyyn tai antamasta tälle asiaa koskevia tietoja, ellei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion asiassa tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oppilaan iästä riippumatta oikeutta kieltää alaikäistä oppilasta käyttämästä opiskeluhoollon palveluita.

Oppilaalle järjestetään mahdollisuus opiskeluhooltopalvelujen käyttämiseen perusopetuslain 36 ja 36 h §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa (kurinpitotoimenpiteet, opetuksen epäminen).

Laajat terveystarkastukset, joihin osallistuvat niin terveydenhoitaja kuin lääkärikin, järjestetään kaikille oppilaille 1., 5. ja 8. luokalla. Vanhemmat kutsutaan mukaan tarkastuksiin lääkärintarkastusten yhteydessä. Koululääkärin tarkastuksissa arvioidaan koko perheen hyvinvointia. Laajojen tarkastusten yhteydessä kerätään tietoa oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa niin vanhemmilta, oppilailta kuin opettajiltakin.

Huoltajan kirjallisella suostumuksella laajaan terveystarkastukseen sisällytetään opettajan arvio oppilaan selviämistä ja hyvinvoinnista koulussa. Arviossa ovat terveyden- ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot. Tiedon keräämisessä käytetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Opetushallituksen yhdessä laatimia lomakkeita.

Terveystarkastuksen jälkeen opettaja saa tarvittaessa huoltajan tai oppilaan suostumuksella palautteen terveystarkastuksessa esiin nousseista asioista. Laajoista terveystarkastuksista tehtyä yhteenvetoa käytetään arvioitaessa luokka- ja kouluyhteisön tilaa ja mahdollisten lisätoimenpiteiden tarvetta.

Kouluterveydenhuoltoon ja koululääkäritoimintaan ei kuulu varsinainen sairaanhoito, paitsi ensiapu koulutapaturmissa ja ensihoito-ohjeet sairastuneille.

Tyypillisiä pidempiaikaisia lääkitystarpeita koulussa ovat diabeetikoiden lääkityksen järjestäminen. Tavallisia ovat myös ensiapuun tarkoitettut lääkitykset esimerkiksi vaikeasti allergisilla, astmaatikoilla tai epileptikoilla. Oppilaan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukeminen koulussa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä oppilaan, huoltajan, kouluterveydenhuollon, koulun henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa kirjaten sovitut asiat osapuolten allekirjoittamaan muistioon.

Erityisruokavaliot toteutetaan ainoastaan lääkärin tai terveydenhoitajan allekirjoittaman erityisruokavaliolomakkeen tai erikoislääkärin tekemän lausunnon mukaisesti. Koska ruoka-allergiat häviävät useimmiten ennen kouluikää, neuvolassa tarkistetaan erityisruokavalio vuosittain lapsen syntymäpäivään ajoittuvan neuvolakäynnin yhteydessä. Lapset saavat päivitetyn erityisruokavaliolomakkeen varhaiskasvatukseen toimitettavaksi. Kouluterveydenhoitaja tarkistaa vältettävien ruokien listat ensimmäisen vuoden koulutulokkailta ja toimittaa erityisruokavaliolomakkeen ruokapalveluun. Keliakikot ja diabeetikot ovat erikoissairaanhoidon asiakkaita, joten he saavat sieltä erityisruokavaliiohjeensa ja lausunnon erityisruokavaliion tarpeesta varhaiskasvatukseen/perusopetukseen.

Opiskeluhuollon kertomukset ja rekisterit

Yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- Yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- Kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- Kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- Asian aihe ja vireille panija
- Opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet, kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- Toteutetut toimenpiteet, kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- Tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- Toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella, on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut opiskeluhuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä opiskelijaa tai muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön Varsinais-Suomen hyvinvointialueen antamien ohjeiden mukaisesti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti opiskeluhuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

4. YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN OPPILAIDEN JA HEIDÄN PERHEIDENSÄ SEKÄ KOULUSSA TYÖSKENTELEVIEN JA MUIDEN OPPILAIDEN HYVINVOINTIA TUKEVIEN TAHOJEN KANSSA

4.1. Yhteistyö koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamisessa

Opiskeluhoitosuunnitelma on laadittu yhteistyössä opetustoimen henkilöstön, opiskeluhoitohenkilöstön, oppilaiden ja huoltajien kanssa. Yhteisenä tavoitteena on oppilaiden hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja opiskelua tukevan oppimisympäristön luominen.

Esi- ja perusopetuksen henkilöstöä perehdytetään opiskeluhoitotyöhön jatkuvana työnä. Tämä otetaan huomioon mm. suunniteltaessa henkilöstön täydennyskoulutuksia.

4.2. Oppilaiden osallistuminen yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamiseen sekä esi- ja perusopetusyksikön toiminnan kehittämiseen

Oppilaiden osallistuminen yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamiseen sekä esi- ja perusopetusyksikön toiminnan kehittämiseen on osa kaikkien yksiköiden toimintaa. Osallisuuden kautta luodaan jokaisen kannalta hyvin toimivaa, yksilöllistä ja yhteisöllistä hyvinvointia edistävää, kasvua ja oppimista tukevaa ympäristöä. Oppilaiden osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen osana yksikön toimintaa tapahtuu mm. erilaisissa keskusteluissa, oppilaiden omana toimintana, oppilaskuntatoimintana tai erilaisista kyselyistä koottavan tiedon välityksellä. Osallistamisen muotoja kehitetään yhdessä oppilaiden tai heidän edustajiensa kanssa.

Perusopetuksessa oppilaita osallistetaan koulun toimintaan esimerkiksi oppilaskunnan toiminnan avulla. Oppilaskunta toimii jokaisessa perusopetuksen koulussa. Oppilaskuntaan valitaan edustajat koulun oppilaista. Oppilaskunnan toimintaa ohjaa koulun henkilökuntaan kuuluva henkilö. Oppilaskunnan toiminnan tarkempi kuvaus kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Oppilaat voivat toimia kummi- tai tukioppilaina muille koulun oppilaille. Nämä voivat suunnitella esimerkiksi teemapäiviä tai muita koulun tapahtumia.

Välkkäritoiminnan avulla oppilaat osallistetaan välituntitoimintaan. Joustavan koulupäivän järjestelyissä oppilaat voivat olla suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa.

Kahden vuoden välein toteutettava kouluterveyskysely ja muut erilliset kyselyt antavat monipuolista tietoa oppilaiden tilanteesta. Tietoa käytetään palvelujen ja toimintojen suunnittelussa ja kehittämisessä.

4.3. Huoltajien ja esiopetus- ja perusopetusyksiköiden välinen yhteistyö

Huoltajien kanssa toimitaan kasvatuskumppaneina. Kasvatuskumppanuus rakentuu kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden periaatteille. Vanhemmat ja opetushenkilöstö jakavat tietojaan, taitojaan ja näkemyksiään oppilaasta avoimen keskustelun avulla. Kasvatuskumppanuus perustuu huoltajan ja oppilaan osallistamiseen.

Yhteistyön muotoja ovat muun muassa:

- Päivittäiset yhteistyökeskustelut
- Erilaisten suunnitelmien laatiminen
- Vanhempainillat
- Yhteiset juhlat
- Teemapäivät
- Vanhempainyhdistykset

4.4. Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa

Opiskeluhoitotyötä tehdään tarvittaessa moniammatillisena yhteistyönä lastensuojelun, erikoissairaanhoidon, muun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden toimijoiden kanssa. Perheiden käytössä ovat myös muut Varsinais-Suomen hyvinvointialueen tarjoamat palvelut, joista löytyy tietoa hyvinvointialueen verkkosivuilta.

Oppilaan terveydentilan edellyttäessä sairaalakoulussa opiskelua toimii oppilaan oma koulu tiiviissä yhteistyössä sairaalakoulun kanssa. Tavoitteena on opiskelun sujuva eteneminen terveydentilan sallimissa puitteissa sekä siirtymävaiheiden jatkumon turvaaminen.

4.5. Yhteistyö nuorisopalvelujen kanssa

Kaupungin nuorisopalvelut tukevat osaltaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Nuorisopalvelujen kanssa suunnitellaan ja järjestetään yhteistyössä erilaisia ryhmäytymispäiviä ja valistustilaisuuksia. Nuorisopalvelut kartoittavat myös lasten harrastustoiveita ja pyrkivät ohjaamaan heitä mielekkäiden harrastusten pariin. Etsivät nuorisotyöntekijät tukevat osaltaan koulujen opiskeluhoitotyötä. Hanke- rahoituksen avulla on palkattu kouluille koulunuorisotyöntekijä.

4.6. Lasten ja nuorten monialainen työryhmä

Lasten ja nuorten monialaisen työryhmän tehtävänä on mm. tietojen kokoaminen lasten ja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä sen arviointi päätöksentekoa varten. Työryhmän tehtävänä on lisäksi vaikuttaa lapsille ja nuorille suunnattujen palveluiden yhteensopivuuden ja vaikuttavuuden edistämiseen (palvelujen riittävyys, laadukkuus, saavuttavuus), tehostaa lasten ja nuorten palveluihin ohjautumista ja palveluista toiseen siirtymistä sekä edistää lasten ja nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tiedonvaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisien kesken. Osana työryhmän työtä on myös nuorten kuulemisen, osallisuuden sekä tieto- ja neuvontapalvelujen kehittäminen.

4.7. Poliisin kanssa tehtävä yhteistyö

Esi- ja perusopetusyksiköt toimivat yhteistyössä Loimaan poliisiasemalle sijoittuvan, alueellisena työskentelevän moniammatillisen Ankkuri-tiimin kanssa. Yhteistyöhön sisältyvät sekä ennakoiva oppilaiden tiedottaminen, ohjaaminen ja opastaminen että esille tulevien tilanteiden selvittely.

4.8. Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon käytännöistä tiedotetaan kaupungin verkkosivuilla, Wilma-järjestelmän kautta sekä osana esi- ja perusopetusyksiköiden tiedotusta. Varsinais-Suomen hyvinvointialue tiedottaa omalta osaltaan palveluista.

5.KOULU- JA OPPIMISYMPÄRISTÖN TERVEELLISYYS JA TURVALLISUUS SEKÄ KOULUYHTEISÖN HYVINVOINTI

5.1.Yhteistyö ja suunnitelmat koulu- ja oppimisympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi

Kouluympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin eteen tehdään päivittäin työtä koulun arjessa. Edellä mainittuja asioita edistetään osana yhteisöllistä ja yksilökohtaista opiskeluhoolltoa. Kouluyhteisön hyvinvointi sekä oppimisympäristön terveellisyys ja turvallisuus ovat oppilaan terveyden edistämisen ja hyvinvoinnin kannalta tärkeitä, kuten myös välillisesti edellytyksenä tulokselliselle oppimiselle.

Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi tehdään tarkastuksia. Tarkastus on tehtävä yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden tai opiskelijoiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken. Tarkastuksissa perehdytään muun muassa sisäilma-asioihin, puhtaanapitoon, tilojen yleiseen kuntoon, sairastavuuteen, välineiden ja tarvikkeiden kuntoon, kulkuväyliin ja mahdollisesti muihin vaaraa aiheuttaviin seikkoihin. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain.

Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastukset toteutetaan monialaisesti, joko konkreettisesti yhdessä tekemällä tai kokoamalla yhteen eri tahoilta kerätty tietä (kouluterveyskyselyjen, sisäilmatutkimusten, työhyvinvointiselvitysten, pelastustoimen tarkastusten yms. tulokset) edellä mainittujen tekijöiden edistämiseksi.

Keskeinen merkitys oppimisympäristön turvallisuuden sekä esi- ja perusopetusyhteisön hyvinvoinnin edistämässä on myönteisen toimintakulttuurin luomisella ja ylläpitämisellä. Tavoitetta toteutetaan yksiköissä osana arjen toimintaa ja siihen osallistuvat kaikki yhteisön jäsenet. Työtä ohjaavat voimassa oleva lainsäädäntö ja lisäksi mm. seuraavat suunnitelmat ja ohjeet:

- Esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmat
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- Esi- ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Yksiköiden järjestyssäännöt

Myönteisen toimintakulttuurin luomisen ja ylläpitämisen lisäksi yksiköissä edistetään turvallisuutta sekä ennaltaehkäisevällä työllä että erilaisiin häiriö-, onnettomuus- yms. tilanteisiin varautumalla. Jokaisella esiopetus- ja kouluyksiköllä on pelastussuunnitelma. Kiusaamisen vastainen suunnitelma ja kriisisuunnitelma sisältyvät opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Oppilaan terveysneuvonnan on tuettava ja edistettävä itsenäistymistä, opiskelukykä, terveellisiä elämäntapoja sekä hyvää kuntoa ja mielenterveyttä sekä ehkäistävä koulukiusaamista. Oppilaan seksuaalista kypsymistä ja kehitystä tukeva neuvonta on sisällytettävä terveysneuvontaan ja terveystarkastuksiin lapsen ja nuoren kehitysvaihetta vastaavasti. Neuvonta raskauden ehkäisyssä ja muu seksuaaliterveysneuvonta kuuluvat kouluterveydenhuollon palveluihin.

Terveystiedon opetuksen tarkoituksena on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksen lähtökohtana on terveyden ymmärtäminen fyysiseksi, psyykkiseksi ja sosiaalisiksi toimintakyvyksi. Opetuksessa kehitetään tietoja ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauksista sekä kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä toisten terveyden edistämiseksi.

Koulut käyttävät esimerkiksi kouluterveyskyselyn (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos) tarjoamaa tietoa koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämässä, vanhempainilloissa keskustelun pohjana, opiskeluhoilto työssä sekä terveystiedon opetuksessa.

5.2.Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Esiopetus

Esiopetuksessa on käytössä erillinen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma.

Kaikki lasten väliset riidat ja konfliktit eivät ole kiusaamista, mutta niiden seurauksena lapsi voi tuntea itsensä uhatuksi. Kiusaaminen voidaan määritellä siten, että lapsi joutuu toistuvasti yhden tai useamman lapsen kielteisten tekojen kohteeksi.

Näitä kielteisiä tekoja eli kiusaamisen muotoja ovat:

- Sanallinen kiusaaminen (esimerkiksi lapsi puhuu rumin sanoin tai ilkeästi toisesta, ärsyttää, juoruilee, kuiskuttelee)
- Fyysinen kiusaaminen (esimerkiksi lapsi puree, repii hiuksista, raapii, lyö, potkii, pitää kiinni, ottaa toiselta tavaroita, rikkoo leikit, sylkee, irvistelee)
- Psyykinen kiusaaminen (esimerkiksi lapsi vähättelee, alistaa, matkii, elehtii, sulkee jonkun pois leikistä)

Kiusaamisen ehkäisy

Luodaan hyvä ja turvallinen ilmapiiri aikuisten kesken niin työpaikalla kuin kasvatuskumppanuudessa ja lasten kesken sekä aikuisten ja lasten kesken. Pääpaino on arjessa, sosiaalisten suhteiden harjoittamisessa.

- Aikuisten kesken:
 - Tärkeää on me-hengen luominen työpaikalla, niin että jokainen työntekijä tulee nähdyksi, kuulluksi ja saa toteuttaa omaa osaamistaan.
 - Varhaiskasvatuksessa noudatettavista säännöistä ja rajoista keskustellaan ja ne sovitaan yhdessä.
 - Henkilökunta noudattaa johdonmukaisesti sovittuja sääntöjä.
 - Kasvatuskumppanuudessa luottamus ja avoimuus ovat tärkeitä. Silloin on helpompi keskustella mahdollisista ongelmista jo varhaisessa vaiheessa.
- Lasten kanssa:
 - Luetaan satuja, joissa kerrotaan ystävydestä, erilaisuudesta, ulkopuolisuudesta sekä käydään niiden pohjalta keskustelua.
 - Yhteyttä luovat leikit ja pienryhmätoiminta tutustuttavat lapset hyvin toisiinsa.
 - Keskustellaan lasten kanssa hyvien tapojen ja toisten huomioon ottamisen tärkeydestä ja merkityksestä kaverisuhteissa.
 - Laaditaan yhdessä varhaiskasvatuksen säännöt.
 - Opetellaan myös omien tunteiden tunnistamista, nimeämistä ja hallitsemista esimerkiksi pettymysten kohdatessa.
- Aikuisten ja lasten kesken:
 - Leikin havainnointi on tärkeää kiusaamisen ennaltaehkäisyä.
 - Henkilökunnan tulee olla siellä, missä lapset ovat ja aikuisten tulee olla tarkkaavaisia ja herkkävaistoisia.
 - Jokaisen lapsen täytyy tuntea, että hän tulee nähdyksi ja kuulluksi ja hän voi rohkeasti mennä kertomaan aikuiselle asioistaan.
 - Työvälineinä muun muassa:
 - Askeleittain-materiaali
 - Tunnemuksu ja mututoukka

- Miltä Sipsukaisesta tuntuu
- Ville Vilkastuksen tunnuseikkailu
- Kunakki-kuvatuki vuorovaikutusleikkiin
- Näin ohjaan lastani

Puuttumisen suunnitelma:

- Henkilökunnan pitää olla tietoinen siitä, mitä kiusaaminen on
- Tilanteisiin puututaan heti, jos epäillään kiusaamista tapahtuvan
- Tilanteeseen ensimmäisenä tullut/ tilanteesta ensimmäisenä kuullut aikuinen selvittää, mitä asia koskee, mitä on tapahtunut
- Tilanteet kirjataan paperille havainnointia ja seuranta varten
- Jokaisen lapsen kanssa puhutaan asiasta ja tarpeen vaatiessa keskustellaan yhdessä
- Keskustellaan vanhempien kanssa
- Huolehditaan jatko seurannasta (keskustelut)
- Tarvittaessa pyydetään apua asiantuntijoilta (varhaiskasvatuksen erityisopettaja, psykologi)
- Vahvistetaan myönteisellä palautteella ja lapsen osallisuutta tukemalla sekä kiusaamisen uhrin että kiusaajan itsetuntoa ja vuorovaikutustaitoja

Perusopetus

Kiusaamisella tarkoitetaan sitä, kun yksi ja sama lapsi joutuu toistuvasti muiden vihamielisen käyttäytymisen kohteeksi. Yhdelle lapselle siis aiheutetaan tahallaan ja toistuvasti pahaa mieltä. Lisäksi kiusaamiseen liittyy yleensä epätasaväkisyys; se, jota kiusataan, on heikompi ja jollain lailla puolustuskyvyn kiusaajiin nähden. Aivan kaikki lasten välinen aggressiivinen käyttäytyminen ei siis ole kiusaamista. Esimerkiksi kiusaamista ei yleensä ole kahden tasaväkisen oppilaan välienselvittely. (Salmivalli 2003).

Perusopetuslain 29 §:n, nojalla oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön. Kiusaamisen vaikutukset saattavat ulottua oppilaan koulumenestykseen, jatko-opintoihin ja ne voivat heijastua siten myöhäisempään elämään.

Suunnitelmallinen ennaltaehkäisevä työ luo parhaat edellytykset turvallisen ympäristön luomiselle. Kouluilla tulee olla koulukiusaamisen ehkäisy-suunnitelma ja toimintamalli kiusaamistapauksessa (esimerkiksi KiVa-koulu-ohjelma). Kiusaamisen ehkäisyssä on vahvistettava yhteistyötä vanhempien kanssa tiedottamalla koteja koulun toimintamalleista kiusaamiseen ehkäisemiseksi. Koska on mahdollista, että tilanne vaatii jälkikäsitteilyä ja jatkoselvittelyä, on opettajan oikeusturvan kannalta tärkeää, että kiusaamiseen puuttumiset dokumentoidaan. Vanhemmille on hyvä aina tiedottaa, mitä koulussa on tapahtunut ja lähettää dokumentoitavat paperit heille nähtäväksi.

Kiusaamisen vastainen eli KiVa-koulu-ohjelma

KiVa-koulu-ohjelma on kehitetty Turun yliopistossa Opetusministeriön rahoituksella. KiVa-Koulu-hankkeen tavoitteena on vähentää koulukiusaamista ja sen tarkoituksena on juurtua pysyväksi toimintamalliksi kiusaamisen ehkäisemiseksi ja lopettamiseksi kouluissa.

KiVa-koulu-hankkeessa on kaksi lähestymistapaa. Ennaltaehkäisevään toimintaan on käytössä valmiita oppimateriaaleja oppitunneille. Toinen hankkeen keskeinen tarkoitus on entistä tehokkaampi kiusaamiseen puuttuminen. Kiusaamisen puuttumista varten kouluissa on KiVa-tiimi, joka puuttuu esille tuleviin kiusaamistapauksiin.

Tarkemmat tiedot KiVa-koulu-ohjelmasta löytyvät osoitteesta www.kivakoulu.fi.

Toimintasuunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kiusaamista, väkivaltaista käytöstä tai häirintää ei hyväksytä. Ensiarvoisen tärkeää on, että tilanteisiin puututaan aina heti ja asia hoidetaan loppuun asti. Tehdyt toimenpiteet tulee kirjata. Kiusaamisesta on kyse silloin, kun yksi tai sama oppilas joutuu toistuvasti ja systemaattisesti toisen tai toisten tahallisen, negatiivisen toiminnan kohteeksi. Kiusaaminen on vallan tai voiman väärinkäyttöä. Kiusaamista ei ole, kun kaksi tasaväkistä oppilasta selvittelee välejänsä tai riitelee, tai kun kiusoitellun ja häirinnän kohteeksi joutuvat satunnaisesti eri oppilaat.

Toimenpiteet	Vastuussa olevat aikuiset
Tilanteen selvittäminen - Puututaan tilanteeseen heti, lopetetaan tilanne - Selvitetään tapahtumien kulku tarkasti eri osapuolia ja silminnäkijöitä kuulemalla - Kirjataan tapahtumat - Sovitaan kiusaamisen lopettamisesta - Sovitaan mahdollisista seuraamuksista (vertaissovittelu, korvaukset, rangaistukset, KiVa -työryhmä) - Sovitaan seurannasta	- Opettaja/ koulun aikuinen - Silminnäkijä - Omalle luokanopettajalle/ luokanvalvojalle tieto - KiVa -työryhmä
Yhteys kotiin mahdollisimman pian - Puhelimitse tai Wilma-viestillä - Toimenpide on osoitus oppilaille huoltajien ja koulun yhteistyöstä ja lisää luottamusta ja turvallisuutta	- Asian hoidosta vastaava aikuinen
Tarvittaessa keskustellaan tilanteesta luokassa asianosaisten oppilaiden ja huoltajien kanssa sovittu - Voidaan oikaista väärinkäsityksiä ja huhuja - Annetaan oppilaille malli ratkaista riitatilanteita avoimesti virheistä oppien	- Oma luokanopettaja/ luokanvalvoja - Tarvittaessa muu asianosainen aikuinen
Kiusaaminen jatkuu - Ohjataan asia KiVa-käsittelyyn	- KiVa-opettajat

- Keskustelu osapuolten kanssa KiVa-opettajien toimesta - Seuranta - Neuvotellaan oppilashuoltohenkilöstön kanssa asian käsittelytavoista, kuullaan myös huoltajia ja arvioidaan mahdollisten tukitoimien tarve oppilaalle	- Oma luokanopettaja/ luokanvalvoja - Huoltajat - Rehtori - Koulukuraattori/ koulupsykologi
Kiusaaminen ei lopu - Kutsutaan asianosaisten huoltajat koululle yhteisneuvotteluun - Yhteisesti sovittujen jatkotoimien toteutus tarvittavien yhteistyötahojen kanssa (esimerkiksi koulupoliisin mukaantulo, Varsinais-Suomen sovittelukeskuksen käyttö)	- Oma luokanopettaja/ luokanvalvoja - KiVa-opettaja - Huoltajat - Rehtori - Koulukuraattori/ koulupsykologi - Koulun ulkopuoliset tahot
Hallinnollisia toimia - Muut tukitoimet - Opetuksen väliaikaiset järjestelyt (esimerkiksi kotona, pienluokan tukijaksolla) - Luokanvaihto - Koulun vaihto - Oppilaan erottaminen määräajaksi	- Oma luokanopettaja/ luokanvalvoja - Rehtori - Opiskeluhoitoryhmä - Huoltajat - Sivistysjohtaja - Sivistyspalvelujen toimielin

Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäiseminen:

- Kiusaamisen vastustaminen
- Kaikkien aikuisten sitoutuminen
- Kodin ja koulun yhteistyö
- Ajan tasalla olevat järjestyssäännöt
- Riittävä valvonta välitunneilla ja tiloissa, jossa oppilaat ovat

Koulu yhteisön tasolla on tärkeää kaikkien koulussa työskentelevien aikuisten sitoutuminen kiusaamisen tunnistamiseen ja puuttumiseen. Sitoutuminen edellyttää yhteisiä keskusteluja, joissa pohditaan koulun tärkeitä arvoja, jaetaan kokemuksia ja rakennetaan juuri kyseessä olevaan kouluun parhaiten sopivia toimintatapoja. Tärkeää on kiinnittää huomiota koulun työskentelyilmapiiriin, kasvatuskulttuuriin ja kiusaamiseen liittyviin asenteisiin.

Kiusaamista voidaan ennaltaehkäistä koulun yhteisöllisyyttä tukemalla sekä yhteistyöllä huoltajien ja eri sidosryhmien kanssa. Ennaltaehkäisyssä korostetaan vuorovaikutustaitojen oppimista sekä yhteistyötaitoja.

Toiminta koulun tasolla:

- Koulun säännöt
- Asennekasvatus koulun jokapäiväisessä toiminnassa
- Tehokas välituntivalvonta
- Säännölliset kyselyt tilanteen kartoittamiseksi
- Valistustilaisuudet, vanhempainillat
- Tukioppilas- ja kummiluokkatoiminta, kouluneuvosto, vertaissovittelu
- Myönteisen ilmapiirin ja turvallisen oppimisympäristön luominen
- KiVa-koulu -tuntien, -materiaalien ja vastaavien hyödyntäminen
- Hyvinvoinnin vuosikello (tunne- ja turvataidot)
- Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan selkeästi koulun toimintatavoista
- Koko koulun henkilökunta puuttuu epäasialliseen, väkivaltaiseen ja aggressiiviseen käyttäytymiseen sekä kiusaamistapauksiin
- Opiskeluhoitohenkilöstöltä tai muilta viranomaisilta (esimerkiksi koulupoliisi, Varsinais-Suomen sovittelutoimisto) pyydetään apua tarvittaessa kiusaamistapausten selvittelyssä

Toiminta luokan/ ryhmän tasolla:

- Sääntöjen noudattamisen seuranta ja puuttuminen niiden rikkomuksiin
- Tukioppilas- ja kummiluokkatoiminta
- Ryhmäyttäminen, oppilaiden tutustuttaminen toisiinsa
- Oppilaiden osallisuuden lisääminen (oppilaskuntatoiminta, ideoinnit, teemapäivät, vastuuttaminen)
- Oppilaiden tietoisuuden herättäminen, oman toiminnan tarkkaileminen, sitoutuminen kiusaamisen vastaiseen toimintaan eli saada oppilaat oivaltamaan, että jokainen on omalta osaltaan vastuussa luokan/ ryhmän hyvinvoinnista ja jokainen voi siihen omalla toiminnallaan vaikuttaa
- Myönteisen ilmapiirin ja turvallisen oppimisympäristön luominen
- KiVa-koulu -tuntien, -materiaalin ja vastaavien hyödyntäminen

Toiminta yksilötasolla:

- Myönteisten ja turvallisten ihmissuhteiden luominen
- KiVa-koulu -tuntien, -materiaalin ja vastaavien hyödyntäminen
- Oppilaan osallistuminen oman oppimisensa ja muun toimintansa suunnitteluun
- Vanhempainkeskustelut oppilaan huoltajien kanssa
- Muiden oppilaiden tuki
- Kannustetaan puuttumaan kiusaamiseen

Yhteistyö kodin kanssa:

Kiusaamisen vastaisessa työssä koulun ja kodin välinen yhteistyö on merkittävää. Huoltajien keskinäinen yhteistyö on myös kiusaamista ennaltaehkäisevää toimintaa.

Mikäli huoltajat epäilevät koulukiusaamista, tulee huoltajan:

- Ottaa yhteyttä oppilaan luokanopettajaan tai luokanvalvojaan
- Kannustaa lasta kertomaan kiusaamisesta kotona ja myös koulussa
- Olla valmis yhteistyöhön koulun kanssa muun muassa osallistumalla koulun kutsumiin neuvotteluihin ja tapaamisiin
- Jos oma lapsi on kiusaava osapuoli, tehdä lapselle yksikertaisesti selväksi, että minkäänlaista kiusaamista ei hyväksytä ja että kiusaamisen on loputtava

Kaikkien väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoidossa edetään yhteistyössä huoltajien kanssa. Tilanteen kehittymisestä informoidaan huoltajia säännöllisesti ja tarvittaessa järjestetään koululla tapaamisia osapuolten kesken. Kaikista toimenpiteistä ja käydyistä keskusteluista pidetään kirjaa.

Yhteistyö viranomaisten kanssa

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoitamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä muiden viranomaisten, kuten sosiaalitoimen ja poliisin, kanssa.

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditusta suunnitelmasta tiedotetaan kouluyhteisössä käytävällä keskustelulla sekä kaupungin internet-sivuilla. Suunnitelmaan perehdytään lukuvuosittain.

5.3. Kriisisuunnitelma

Kriisisuunnitelma- Miksi kriisitilanteessa tarvitaan toimintasuunnitelmaa?

Koulussa on hyvä olla olemassa kriisitoimintamalli, johon on kirjattu välittömät toimintaohjeet. Hyvin suunnitellun kriisisuunnitelman avulla koulun henkilökunta osaa toimia kriisitilanteessa. Koulun henkilöstö kokoontuu kriisin kohdatessa yhteen ja sopii yhteisen toimintatavan asiasta tiedottamiseen oppilaille. Jo samana päivänä käynnistetään tukitoimet, joiden tavoitteena on sekä oppilaiden että työntekijöiden selviytymisen tukeminen. Surun ja ahdistuksen tunteet ovat läsnä, mutta niiden ilmaisemiseen annetaan tilaa eikä ketään jätetä yksin.

Kriisiryhmä

Kriisiryhmän muodostaa yksikkökohtainen opiskeluhoitoryhmä, jota johtaa rehtori.

Ryhmän tehtävänä on:

- Laatia koululle kirjallinen kriisisuunnitelma ja päivittää sitä tarvittaessa
- Selvittää kriisitilanteissa tärkeät yhteistyötahot
- Perehdyttää koulun henkilöstöä
- Tiedottaa suunnitelmasta oppilaille
- Organisoida toiminta kriisitilanteissa

- Huolehtia välittömistä henkisen tuen tarpeista sekä mahdollisista jatkotoimista
- Perehdyttää uudet työntekijät kriisisuunnitelmaan

Koulun kriisityö - Miten toimitaan?

Kriisin kohdatessa kokonaisvastuun toiminnasta kantaa koulun rehtori. Rehtorin apuna toimii kriisiryhmä, jonka muodostaa yksikkökohtainen opiskeluhoitoryhmä. Ryhmä sekä rehtori arvioivat yhdessä, milloin tilanne vaatii ulkopuolisia auttajia ja milloin selvittää omin voimin. Koulu voi tarvittaessa pyytää kunnan kriisinhallintaryhmää (Henkisen ensiavun valmiusryhmä) järjestämään jälkipuintitilaisuuden ja antamaan konsultaatioapua. Jälkipuintitilaisuus ei kuitenkaan koskaan riitä ainoaksi toimenpiteeksi koulussa. Oppilailta, opettajilta ja muulla henkilökunnalla on tarve käsitellä tapahtuman herättämiä ajatuksia ja tunteita välittömästi kriisitilanteen tapahduttua, mutta myös jälkeensä.

Tärkeää on, että jokainen tietää, mitkä ovat ensimmäiset askeleet: miten toimitaan oppilaiden kanssa, mistä saa lisäapua, kenelle tiedotetaan. Kriisitilanteiden hoidossa voidaan erottaa välittömät tukitoimet ja jatkotoimet. Pitää tarkoin miettiä, keitä kaikkia tapahtuma koskettaa ja ketkä ovat tuen tarpeessa.

Kuoleman, vakavan onnettomuuden tai väkivaltatapauksen kohdatessa yhteisön jäsenet tarvitsevat:

- Oikeaa ja asiallista tietoa tapahtuneesta
- Rituaaleja, jotka antavat turvalliset puitteet kohdata todellisuus
- Aikaa ja tilaa käsitellä ja ymmärtää tunteitaan
- Mahdollisuuden vastaanottaa ja antaa tukea toisilleen

Koko yhteisöä koskevan kuolemantapauksen sattuessa koulun tulee tarjota oppilailleen turvallinen paikka, jossa aikuiset antavat tilaa menetyksen, tuskan, vihan ja pelon tunteille sekä ovat herkinä mahdollisille itsetuhoisille pyrkimyksille. On tärkeää, että oppilaita rohkaistaan kysymään ja pohtimaan tapahtunutta. Hiljainen suru tulee myös sallia.

Lähiomaisen menettäneelle oppilaalle keskittyminen arkiseen työhön voi olla pitkän aikaan vaikeaa. On tärkeää, että yksilölliset surureaktiot hyväksytään. Omaisten lupaan perustuva surun käsitteleminen luokassa ohjaa oppilastovereita läheisyyteen ja myötätunnon ilmaisemiseen.

Tiedon vastaanottamisesta ja tiedottamisesta kriisitilanteessa vastaa koulun rehtori. Tiedon vastaanottajana voi toimia joku muukin koulun henkilökuntaan kuuluva, jos koulun rehtori ei ole sillä hetkellä tavoitettavissa.

Tiedon vastaanottaja selvittää:

- Mitä on tapahtunut
- Missä ja milloin
- Kuka, ketkä ovat tapahtuman uhrin
- Mikä on tilanne juuri nyt
- Tiedottaa tapahtumasta eri viranomaisille, ellei joku muu taho ole ryhtynyt jo toimenpiteisiin.

Ellei varmaa tietoa ole kouluun tullut, rehtori on yhteydessä poliisiin tai terveyskeskukseen asian selvittämiseksi.

Tiedon vastaanottamisen jälkeen (jos tapahtuma koskee koko yhteisöä) rehtori:

- Antaa opettajille ohjeita ja oikeaa tietoa tapahtuneesta huhujen ehkäisemiseksi
- Pitää tiedotustilaisuuden oppilaille, opettajille ja koulun muulle henkilökunnalle
- Sopii henkilön, joka on kuolemantapauksen satuttua yhteydessä kuolleen henkilön omaisiin (tutuin henkilö)
- On aktiivisesti mukana tukemassa koulu yhteisön toipumista
- Pysyy henkilöstön ja oppilaiden tavoitettavissa
- Hoitaa tarvittaessa yhteydet poliisiin ja muihin viranomaisiin
- Hoitaa tarvittaessa yhteydet lehdistöön
- Kuolemantapauksessa antaa ohjeet suruliputuksesta.

Kaikki tiedottaminen koulun ulkopuolelle tapahtuu ensisijaisesti koulun rehtorin kautta.

Oppilaiden tukeminen yhteisön yhteisessä surussa

- Asiasta keskustellaan avoimesti ja kunnioittavasti
- Vältetään sellaisia kliseitä kuin "kaikki tulee hyväksi"
- Varataan aikaa ongelman käsittelyyn
- Suhtaudutaan myönteisesti kysymyksiin ja keskusteluun
- Uskalletaan näyttää omat tunteet ja rohkaistaan tunteiden käsittelyä

Muistaminen koulussa oppilaan tai opettajan kuoleman johdosta

Kuolema huomioidaan esimerkiksi muistohetkellä, johon voi sisältyä:

- Hiljainen hetki
- Rehtorin tai opettajan muist sanat
- Sopiva runo, puhe
- Laulua, musiikkiesityksiä
- Jos kuolemasta ilmoitetaan koulupäivän aikana, oppilaat laskevat lipun puolitankoon.

Muistaminen luokassa

Oppilaat otetaan mukaan päättämään, miten muistetaan. Näin kanavoidaan nuorten energia ja luovuus ilmaisemaan surua konkreettisesti. Symboliset eleet saattavat auttaa oppilasta jäsentämään ajatuksia ja tunteita, kun hän saa muuttaa ne toiminnaksi. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kynttilä ja / tai kuva, kukat ja liina vainajan pulpetilla. Oppilaat voivat muistella luokkatoveriaan kokoamalla esimerkiksi muistokirjoituksia ja runoja, jotka toimitetaan vainajan omaisille.

Jälkipuintikeskustelu luokassa

Opettajan oman jälkipuinnin pitäisi olla kunnossa, ennen kuin hän järjestää jälkipuintikeskustelua luokassa. On hyvä noudattaa periaatetta, että asiantuntija auttaa opettajaa, opettaja luokkaa. Jos opettaja ei kuitenkaan pysty asiaa käsittelemään luokassa, voidaan keskustelun läpikäymisessä käyttää muun asiantuntijan tai henkisen ensiavun valmiusryhmän apua.

Vakava uhka tai väkivallan teko

Terä- tai ampuma-aseen, tulipalon tai muun uhkaavan tilanteen ollessa kyseessä, tilanteen havainnut ottaa välittömästi yhteyden poliisiin tai muuhun pelastusviranomaiseen ja toimitaan ohjeiden mukaisesti. Asiasta ilmoitetaan rehtorille tai hänen varahenkilölleen, joka ryhtyy johtamaan tilannetta viranomaisten ohjeiden mukaan. Rehtori tai varahenkilö huolehtii tiedottamisesta sivistysjohtajalle.

Oppilaat siirretään turvaan mahdollisimman nopeasti viranomaisten ohjeiden mukaan. Oppilaita ei jätetä ilman aikuisen valvontaa missään vaiheessa. Oppitunnilla lukitaan ovi, peitetään ikkunat ja pysytään luokassa. Luokasta poistutaan käytävään vasta, kun siihen saadaan viranomaisen tai rehtorin lupa. Ainoat, jotka huolehtivat tiedottamisesta ulospäin ovat rehtori tai hänen varahenkilönsä, jotka toimivat asiassa poliisin tai muun pelastusviranomaisen sekä esimiestensä ohjeiden mukaan.

Oppilaiden huoltajiin otetaan yhteyttä ja/tai tapahtumasta tiedotetaan viranomaisten ohjeiden mukaan. Koulun kriisiryhmä suunnittelee kriisin jälkihoitoa yhdessä asiantuntijoiden kanssa.

Ennaltaehkäiseviä toimia uhkatilanteiden varalta:

- Selvitä työpaikkaasi koskeva toimintaohjeistus poikkeustilanteita varten
- Selvitä, kenelle ilmoitat poikkeavista tilanteista
- Huolehdi osaltasi työpisteesi siisteydestä, järjestyksestä, lukituksesta ja kulunvalvonnasta
- Poista työpisteestä kaikki ylimääräiset vaaralliset esineet ja aineet. Huolehdi, että sivullisten ulottuvilla ei ole toisten vahingoittamiseen sopivia esineitä.
- Selvitä työpisteesi poistumistiet evakointeja varten.
- Selvitä työpisteesi hätäpoistumistiet lukituksen suojaamalle alueelle (suojauduminen väkivaltaiselta henkilöltä)
- Käyttäydy asiallisesti ja rauhallisesti myös kiihtynyttä henkilöä kohtaan. Asiallisuus, rauhallisuus ja kohtelias esiintyminen ovat turvallisin toimintamalli.

Liite Uhka- ja vaaratilanteiden toimintamalleja (ei julkinen).

6. OPISKELUHUOLTOTYÖN ARVIOINTI, SEURANTA JA KEHITTÄMINEN

Opiskeluhooltotyötä arvioidaan, seurataan ja kehitetään jatkuvana työnä. Yksikötason arviointi- ja kehittämistyöstä vastaavat yksikkökohtaiset opiskeluhooltoryhmät ja kaupunkitason arviointi- ja kehittämistyöstä opiskeluhoollon ohjausryhmä.

7. OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN LAATIMINEN, HYVÄKSYMINEN JA PÄIVITTÄMINEN

Opiskeluhooltosuunnitelma on laadittu oppilaiden, huoltajien, esi- ja perusopetuksen henkilöstön sekä opiskeluhooltohenkilöstön yhteistyönä.

Suunnitelma hyväksytään sivistyslautakunnassa ja sitä päivitetään tarpeen mukaan. Pienimuotoiset päivitykset tehdään viranhaltijatyönä.

